

Framställan om områdesskydd för Lövskogslunden i Ekbacken

I området mellan bebyggelsen i Larsberg, Agavägen och klipporna ner mot sjösidan vid Lilla Värtan rymmer det mesta som Lidingö har att bjuda av lundväxter. Man brukar beteckna en sådan lövskogslund som ett olikåldrigt skogsbestånd med grova ädellövträd, välutvecklat och flerskiktat buskskikt och en örtrik flora. Karaktärsarter är bland annat sådana växter som tandrot, myskmadra och vätteros. Den vackra lövskogslunden vid Larsberg och dess växter är sedan länge väl kända. Förutsättningar för lundmiljön fanns redan i början 1800-talet då flottbron färdigställdes mellan Djurgården och Lidingö med fäste där nuvarande Larsbergs brygga ligger. Av illustrationer från 1883 kan man dra slutsatsen att lunden redan på den tiden såg ut ungefär som idag. J. W. Håkansson skriver i boken Lidingöns natur från 1927 att Ekbacken vid Larsberg är ”den yppersta representanten för öns lundbackar”. I naturminnesinventeringarna från mitten av 1940-talet hävdar Sten Qvarfort, en annan Lidingökännare, att området är unikt för Lidingö och att det även hävdar sin ställning i ett nationellt perspektiv. Till skillnad från i övriga Europa har Stockholm och angränsande eklandskap på Lidingö fortfarande kvar gamla, grova ekar med höga natur- och kulturvärden. Det innebär också ett ansvar att bevara och vårda dessa områden, som inte bara gynnar den biologiska mångfalden utan också bidrar till innevånarnas rekreation och trivsel. Och ännu finns området kvar, nu än mer unikt för Lidingös natur, även om slitaget ökat och framtida hotbilder också kan befaras.

Lövskogslunden i Ekbacken är som vackrast i april och maj då mängder av vårblommor slår ut. Grova ekar, lind, hägg och fågelbärsträd skapar tillsammans med välutvecklade hasselbestånd och lågvuxna buskar av skogstry förutsättningar för en rik och lummig lundmiljö, som är unik för Lidingö. Vid en promenad längs stigarna finner man mängder med vitsippor, blåsippor, svalört, vårlök och violer men också rikliga bestånd av den ovanliga tandroten och lungörten. Här växer också andra typiska men ovanliga arter som vätteros, som lever i symbios med hasselbuskens rötter, nunneört, vårärt, ormbär och myskmadra samt den lilla sällsynta desmeknopen. Den bildar ännu mattor vid en av de största ekarna i området.

Försommaren i Ekbacken karaktäriseras av midsommarblomster och den vitblommiga löktraven som växer i hela området. Längre fram under sommaren då krontakets grönska slutit sig, finner man de ovanliga lundgräsen lundelm och hässlebrodd. Varje period har sin speciella karaktär, tillsammans skapar de förutsättningar för rika naturupplevelser och möjligheter att möta typiska växter, fåglar och andra djur. De grovstammiga träden är boplats, växtplats eller matförråd för många djur och växter. Fågellivet i lunden är rikt och området rymmer mängder av småfåglar och hackspettar. Här finns möjlighet att höra svarthättans melodiska strofer och härmsångarens karakteristiska läten. Ekorrar, fladdermöss, insekter och andra småkryp lever i den skyddande miljön. Multnande ris och ved ger livsrum för bland annat svampar och insekter.

Området har klassats som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen och bedöms som särskilt botaniskt värdefullt. Lidingö stad och Naturskyddsföreningen har också gemensamt genomfört ett s.k. LONA-projekt med statligt stöd inom ramen för satsningarna på ökad biologisk mångfald. Arbetet avrapporterades 2009 och resulterade i en naturstig med informationsskyltar om de växter, djur och ekosystem som kännetecknar området. Inventering och GIS-dokumentation gjordes av floran, delar av insektsfaunan kartlades. Flera rödlistade arter av insekter upptäcktes, bland annat i anslutning till de

åldriga ekarna. Invigningen av naturstigen av Lidingö stads kommunalråd för ett par år sedan, med kaffebord i det fria, var ett uppskattat inslag för många naturintresserade Lidingöbor. En broschyr som informerar om naturen i Ekbacken har därefter spridits i 4 000 exemplar, årliga vandringar, familjeaktiviteter och guidade turer har genomförts av Naturskyddsföreningen tillsammans med andra informationsinsatser. Skolelever och fritidsgrupper besöker naturstigen och lär sig om sin närmiljö. Bland annat kan man på Hembygds museets pågående naturutställning ta del av bildmaterial och läsa om området och dess typiska arter. Ekbacken har på många sätt blivit ett välkänt begrepp, men hotbilder finns.

Det ökade intresset, liksom ett ökat antal boende i närområdet, innebär även ett ökat slitage och påverkan på den känsliga floran och lunden. Den mjuka och mullrika marken är känslig för tramp och besökare skulle tydligare behöva hänvisas till de stigar som genomkorsar området. Gallring och uppslag av sly riskerar också på sina håll att förändra områdets karaktär eftersom den rika lundfloran förutsätter vissa ljusbetingelser för att inte förändras. En sådan balans går att upprätthålla men förutsätter sparsamma, väl genomtänkta och långsiktiga skötselåtgärder. Området saknar trots sina kvaliteter idag helt reservatstatus eller annan typ av områdesskydd. Ett sådant skydd skulle också få en viktig symbolisk betydelse. Många besökare uppfattar det nu som tillåtet att plocka av de typiska växterna i området, till exempel av den sällsynta vårärten. En skyddsmarkering indikerar för förbipasserande och besökare att detta är ett område att värna, med speciella karaktärer samt skyddsvärda arter av växter och djur.

Ekbacken är beläget mellan bebyggelsen i Larsberg (vid vändplanen på Larsbergsvägen), Agavägen och sjösidan mot Lilla Värtan. Området, som ägs av Lidingö stad, ingår som en del i ett smalt skogsområde som sträcker sig längs Lidingökusten från Larsberg till Bodal. Längs området löper promenadstigar som flitigt nyttjas av det rörliga friluftslivet. Planer har länge funnits på att än tydligare nyttiggöra denna sträcka för naturintresserade besökare.

Inför den förestående utbyggnaden av Dalénumområdet är det nu hög tid att se över vilka möjligheter till områdesskydd som kan lämpa sig för Ekbacken. Det gäller att värna området redan under den förestående byggnadsperioden, då ökade transporter, materialupplag och annan påverkan riskerar att påverka lövskogslundens kantzoner. Ett områdesskydd är även i hög grad motiverat inför att bebyggelsen färdigställs. Ökat slitage till följd av fler boende i närområdet är annars oundvikligt, vilket kan innebära att områdets unika karaktär förloras. Inrättandet av lämpligt skydd för Ekbacken innebär möjligheter att markera områdets betydelse, informera besökare på lämpligt sätt samt inte minst ge grund för en långsiktig skötselplan.

Ekbacken ligger helt nära Kappsta, som sedan länge åtnjuter reservatskydd. Tillsammans representerar dessa två områden mycket av det som kan betraktas som skyddsvärt på den södra delen av ön. Kappstas mycket speciella karaktär med skiftande och artrik natur, delvis med inslag av trädgårdsrymlingar och gräsfröflyktingar från svunna tider. Ekbacken med sin typiska lundkaraktär. Tillsammans skulle dessa båda områden kunna ges ett gemensamt skydd, där de genom sin närhet till varandra skulle utvecklas till ett intressant besöksmål och en framsynt åtgärd av Lidingö stad då det gäller att värna den biologiska mångfalden.

Lidingö 1 september 2010
Skogsgruppen